

ԲԱՆԱԼԻ ԲՆԱԿԱՆ ԴԻՏԵԼԵԱՅ .

(Շարայարութիւն. Տես էջ 48.)

ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ, ՀՈՍԱՆՈՒՏ, ԿԱԶԱՅԻՆ ՄԱՐՄԻՆՔ.

Ինչէն է որ հալած մօմը պաղելուն պէս կը պնդանայ ու կը կարծրանայ :

— Վասն զի տաքութեամբ իրարմէ զատուած մասերը նորէն կը կծկըտին, եւ քանի որ իրենց զանգուածին մանր մասուկները քովէ քով յարին՝ իրենց ձգողական ուժն ալ այնչափ կը սաստկանայ :

Ինչէն է որ կարմրած երկաթը աւելի դիւրաւ կը ճըկի քան թէ պաղը :

— Վասն զի տաքութեամբ մասնիկները իրարմէ կը բաժնուին, եւ անոնց յարակցութիւնը այնչափ կը պակսի որ աւելի դիւրին կը լլայ զանոնք իրարու վրայ շարժելն ու դարձնելը :

Թէ որ տաքութիւնը սաստկացնեն, մասնիկները այնչափ կը հեռանան իրարմէ որ կարծր երկաթը կը հալի : — Այնպիսի ատեն մասնիկները գրեթէ առանց արգելք մը ունենալու իրարու վրայ կը գլորին :

Ինչէն է որ նիւթերէն ոմանք հաստատուն կամ պինդ են, ոմանք հոսանուտ կամ ջրի, եւ ոմանք կազային կամ օդանման :

— Վասն զի նիւթերէն ոմանց մասնիկները իրարու աւելի մօտ կեցած են քան թէ ուրիշներունը :

Որոնց որ մասնիկներն աւելի մօտ են իրարու՝ հաստատուն մարմիններ են .

Որոնց որ մասնիկները խիստ հեռու են իրարմէ՝ կազային են .

Այս երկուքին մէջտեղը գտնուող մարմինները ամենքն ալ հոսանուտ կըսուին :

Շոգիին ու կազին մէջ ինչ տարբերութիւն կայ :

— Շոգին առաձգական ու օդանման հեղանիւթ մըն է, որ տաքութեան աստիճանին փոխուելովը ինքիւրմէ հոսանուտ կամ հաստատուն կը դառնայ :

Կազը այնպիսի առաձգական ու օդանման հեղանիւթ է որ ոչ երբեք վիճակը կը փոխէ, բայց երբ երբոր արուեստական հնարքով մը ճնշուի եւ սաստիկ ցրտութեամբ պաղի :

Երբոր տաքութեան աստիճանը խիստ ցած է՝ կազերը ինչ կը լլան :

— Կազերը թէ որ վերջի աստիճանի պաղութեան մէջ իյնան՝ հաւանական է որ հոսանուտ դառնան . սակայն մինչեւ հիմա արուեստով հնարուած ամենասաստիկ ցրտութիւնն ալ բաւական չէ եղած քանի մը տեսակ կազեր հոսանուտ ընելու :

Ածխային բքուն հաստատուն մարմին դարձնելու հնարքը գտնուած է : — Այն կազերն որ կարելի չէ եղած հոսանուտ ընել՝ մնայուն կազ կըսուին :

Ինչէն է որ տաքութեամբ՝ հաստատուն մարմինը (ինչպէս սառը) առաջ հոսանուտ՝ ետքն ալ կազ կը դառնայ :

— Վասն զի տաքութեամբ մարմնոյն մասնիկները իրարմէ կը զատուին . ուստի ջերմութեան մէկ մասովը սառը ջուր կը դառնայ, — իսկ աւելի շատ ջերմութեամբ նոյն ջուրը շոգի կը դառնայ :

(Շարայարութիւնն յառաջիկայս):

ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ ԴԱՏՈՂՈՒԹԵԱՆՑ ՎՐԱՅ.

Ի՞նչ կը հասկընանք անիրաւ կասկածներով իրարու միտ ուտելէն : Բարեւ, մարդս ճիշտօք հետաքրքիր է բնութեամբ. ամէն զաղտնիք կուգէ իմանալ եւ ուրիշներուն միտքը հասկընալ : Այս հետաքրքիր եւ յանդուգն բնաւորութեան հետեւանքը այն է որ մարդս աչքովը չտեսած բանը գուշակել կը սիրէ : Եւ որովհետեւ ոչ երբեք խա-

բուիլ կուգէ, անոր համար կասկածը քիչ ատենէն իրեն համար ստուգութիւն կը դառնայ : Համոզումն մտաց կըսենք այն բանին որ լոկ կարծիք մըն է. բայց մենք մեր խելքին հնարած գիտն է որ կը գովենք ու չափէ դուրս կը մեծցընենք : Երբ այն կասկածներն ընելու ատեն բարկութիւննիս շարժի, չենք ուզեր որ իջնայ սրտերնիս, վասն